

תליא בחציות דעל חציות הנחתו הוא מצרך ומשנה ולכן נמלחא דראצ"ה נהי נמי דנעל הבית נזהר מפת של גוים אינו זה נשכיל שאינו חציו לו אלא מניח משום פרישות ולכן היכא דמצי למנוח עליה שיאכל צהיתר ולא יטעך לפרישות כגון הכא שמחנצ צו המנוח שרו ליה רצנן ואהא מייתי ראה מן הירושלמי דקאמר פת נקיה טמאה ופת קיבר טהורה על אחיה מהם שיראה יצרך משמע ליה אפילו אי פרוש הוא שלא לאכול חולין טמאים אפילו הכי יצרך על הטמאה אם ירצה משום חיוב המנוח ויאכל ממנה והוא הדין לגבי פת של גוים [ולאו דוקא נקט ראצ"ה אם היה מיסב על שולחן ישראל האוכל פת של גוים] דנלא דידיה נמי שרי אלא נקט הכי דלא מימא מי הוא זה המציא פת של גוים על השלחן הואיל ובעל הבית נזהר ממנו אבל לעולם כל שאין רצונו לאכול מן המוקדם או החשוב או החציו מפני שאינו חפץ צו אינו נראה כלל שיחתייב לצרך עליו לאכול ממנו כדי להקדימו עכ"ל:

פת הבאה בכיסנין. מסקנא דגמרא צפרק כ"ד מצרכין (דף מ"ג): ומ"ש והוא פת שעשוי כמין ביסין מלאין צוקרא ושקדים ואגוזים ומיני תבלין. כן כתב הר"ר יונה על שם רבינו חננאל ורצונו לומר עיסה שנילושה במים בלנד אלא שעשוי כיסין מלאים צוקרא או שקדים או אגוזים או שאין בה שום אחד מאלו הדברים וגם אין שם כיסין אלא שעירב בעיסה מיני תבלין והטעם לפי שלא קבעו חכמים לצרך המוציא ושלש ברכות אלא בלחם סתם שהכל קובעין עליו וזה לשון רש"י דף מ"א פת שנילושה עם תבלין הרבה ואגוזים ושקדים וכו' ורצה לומר גם כן או אגוזים או שקדים הרבה דאם אין שם אלא דבר מועט אף על פי שטעם תערובת הפירות או התבלין ניכר בעיסה הוה ליה פת גמור ומצרך עליהם המוציא ושלש ברכות גם לשון הרמב"ם שכתב בפ"ג שהיא עיסה שנילושה בדבש או בשמן או בחלב או שעירב בה מיני תבלין ואפאה היינו לומר שנילושה בדבש הרבה ושמן הרבה וחלב הרבה או שעירב בה מיני תבלין הרבה [כ] דלא כמו שכתב ב"י וזה לשונו דהא תערובת תבלין דבר מועט הוא וכו' עכ"ל דאף על פי דסתם תערובת תבלין דבר מועט הוא כאלו לא איירי במועט אלא בהרבה תבלין דומיא דדבש ושמן וחלב שכמעט הדבש והתבלין הם עיקר כאשר נמלאים בזמניו מיני לעקובין בדבש הרבה ותבלין הרבה וכך היא דעת הרב בהגהת שלחן ערוך (פ"ו): עוד כתב ב"י דנקטינן להקל ואינו מצרך המוציא ושלש ברכות בין שיש בה הרבה תבלין בין שאין שם אלא דבר מועט ואפילו אינו מחובל כלום אלא שעשאו כענין יבשין וכוססין אותם לחיטובן לא כדי להשביע (כגון קיכל"ך שלנו) לכל אלו יש להם דין פת הבאה בכיסנין עכ"ל וכן פסק בשלחן ערוך (פ"ו) ואיכא לתמוה למה אמר שהוא קולא הלא אם אינו מצרך ברכה הראויה לה בין כך ובין כך הוא חומר שגובר משום לא תשא ולכן נראה עיקר דאם אינו מחובל כלל אלא דעשאו כענין יבשין ואפילו אינו כזה נמי תבלין דבר מועט כיון שנילושה במים בלנד או אפילו הני כיסנין שנילושין בדבש או שמן או חלב והמים הם הרוב כל אלו אין לאכלן אלא בתוך הסעודה אבל אם הדבש או השמן או החלב הוא הרוב והמים הם המיעוט דנעלין במיעוטן משמע דבהא כולי עלמא מודו דיש להם דין כיסנין ואין צריך לומר אם אין שם מים כלל אלא כל העיסה נילושה בדבש שיש לה דין כיסנין: מיהו מלאחי בליקוטים בשם הרב מהר"ר אלכסנדר כ"ץ ובשם רבינו יצחק מדורא שהיו נוטלין ידיהם על אכילת לעקובין שמוכרין בשוק ומצרכין עליהן המוציא ושלש ברכות אלא דאיתן לעקובין שהעריגים היו מתקנים בצמיהם היו אוכלין בלא נטילה ובלא המוציא אלא מצרכין עליהן בורא מיני מזונות לפי שרובן בשמים נראה דסבירא ליה דמה שפירש רש"י פת שנילושה עם תבלין הרבה ואגוזים ושקדים היינו לומר שהתבלין הם הרבה מן הקמח אבל אם הקמח הרבה מן השמים קימחא עיקר ולכן הלעקובין שמוכרין בשוק אף על פי שהעיסה נילושה בדבש בלא שום תערובת מים כיון דהקמח עיקר צריך לטול ידיו ולצרך עליו המוציא ושלש ברכות אלא שאין נוהגים כן אלא לצרך בורא מיני מזונות בלנד ולאחריו מעין שלש מיהו [ז] ירא שמים לא יאכל הני סתם

פת הבאה בכיסנין. צפרק כ"ד מצרכין (מג). רבי מונא אומר משום רבי יהודה פת הבאה בכיסנין מצרכין עליה המוציא ואסיקנא דלית הלכתא כוותיה ואקשינן עליה מדאמר רב יהודה אמר שמואל לתמניות מערבין עליהם ומצרכין עליהם המוציא ושני שאני התם דקבע סעודתיה עלייהו אבל היכא דלא קבע סעודתיה עלייהו לא. ותו איתא התם (שם) רב הונא אכל תריסר ריפתא בני תלמא צקצא ולא צריך א"ל רב נחמן עדי כפנא אלא כל שאחרים קובעין עליו סעודה צריך לצרך והסכים רש"י לדעת המפרש דמפת הבאה בכיסנין אכל וכן כתבו הר"ף (כט): והרא"ש (סי' ז) וכתב הר"ף (ג) מסקנא היכא דאכיל לה בתורת כיסנין בתחלה מצרך בורא מיני מזונות ולצוקף ולא כלום והיכא דאכיל לה בתורת קביעותא מצרך עליה המוציא ושלש ברכות וה"ר יונה כתב (כט: ד"ה תריסר) שיש מפרשים דמי אכיל לה שלא בקביעות אינו מצרך לאחריה כלום ויש מפרשים שמצרך בורא נפשות. והרא"ש (שם) כתב שמצרך מעין שלש וכן כתב הרשב"א (שם ד"ה רב הונא) וכן הם דברי הרמב"ם בפ"ג (ה"ט - ה"ו) והכי נקטינן: וכתב הרא"ש (שם) כל שאחרים קובעים עליו סעודתם צריך לצרך המוציא ושלש ברכות וכתב רבינו משה דאם אחרים אינם קובעים אפילו כשהוא קובע אינו מצרך דבתר רוב אזלינן ובעלה דעתו אלא כל אדם והראב"ד [ז] כתב ואי הוה קבע עליו אפילו משהו מצרך עליו בתחלה המוציא ולצוקף שלש ברכות ונראה דברי רבינו משה ואם מתחלה היה דעתו לאכול מעט וצריך בורא מיני מזונות ואח"כ אכל כשיעור שאחרים קובעים עליו מצרך שלש ברכות אף ע"פ שלא צריך המוציא תחלה עכ"ל וגם הר"ר יונה (ג' ד"ה א"ל) כתב ואם אחרים אינם קובעים אע"פ שהוא קובע אינו מצרך דאחר הרוב אזלינן ואם הוא קובע כמה שאין אחרים קובעין בטלה דעתו אלא כל אדם ע"כ והכי נקטינן: והראב"ד (סי' י"ו) כתב ופירוש אם קבע סעודתו עלייהו פירש הר"ר אביגדור דוקא סעודת ערב וצוקר ולא סעודת עראי ע"כ והוא מדברי שבלי הלקט (סי' קנט). וליתא אלא בין סעודת ערב וצוקר בין סעודת עראי אם אכל שיעור שצני אדם קובעין עליו מיקרי קביעות ואי לא לא וכמו שנתבאר בסמוך בשם רבוותא:

פת הבאה בכיסנין. צפרק כ"ד מצרכין (מג). רבי מונא אומר משום רבי יהודה פת הבאה בכיסנין מצרכין עליה המוציא ואסיקנא דלית הלכתא כוותיה ואקשינן עליה מדאמר רב יהודה אמר שמואל לתמניות מערבין עליהם ומצרכין עליהם המוציא ושני שאני התם דקבע סעודתיה עלייהו אבל היכא דלא קבע סעודתיה עלייהו לא. ותו איתא התם (שם) רב הונא אכל תריסר ריפתא בני תלמא צקצא ולא צריך א"ל רב נחמן עדי כפנא אלא כל שאחרים קובעין עליו סעודה צריך לצרך והסכים רש"י לדעת המפרש דמפת הבאה בכיסנין אכל וכן כתבו הר"ף (כט): והרא"ש (סי' ז) וכתב הר"ף (ג) מסקנא היכא דאכיל לה בתורת כיסנין בתחלה מצרך בורא מיני מזונות ולצוקף ולא כלום והיכא דאכיל לה בתורת קביעותא מצרך עליה המוציא ושלש ברכות וה"ר יונה כתב (כט: ד"ה תריסר) שיש מפרשים דמי אכיל לה שלא בקביעות אינו מצרך לאחריה כלום ויש מפרשים שמצרך בורא נפשות. והרא"ש (שם) כתב שמצרך מעין שלש וכן כתב הרשב"א (שם ד"ה רב הונא) וכן הם דברי הרמב"ם בפ"ג (ה"ט - ה"ו) והכי נקטינן: וכתב הרא"ש (שם) כל שאחרים קובעים עליו סעודתם צריך לצרך המוציא ושלש ברכות וכתב רבינו משה דאם אחרים אינם קובעים אפילו כשהוא קובע אינו מצרך דבתר רוב אזלינן ובעלה דעתו אלא כל אדם והראב"ד [ז] כתב ואי הוה קבע עליו אפילו משהו מצרך עליו בתחלה המוציא ולצוקף שלש ברכות ונראה דברי רבינו משה ואם מתחלה היה דעתו לאכול מעט וצריך בורא מיני מזונות ואח"כ אכל כשיעור שאחרים קובעים עליו מצרך שלש ברכות אף ע"פ שלא צריך המוציא תחלה עכ"ל וגם הר"ר יונה (ג' ד"ה א"ל) כתב ואם אחרים אינם קובעים אע"פ שהוא קובע אינו מצרך דאחר הרוב אזלינן ואם הוא קובע כמה שאין אחרים קובעין בטלה דעתו אלא כל אדם ע"כ והכי נקטינן: והראב"ד (סי' י"ו) כתב ופירוש אם קבע סעודתו עלייהו פירש הר"ר אביגדור דוקא סעודת ערב וצוקר ולא סעודת עראי ע"כ והוא מדברי שבלי הלקט (סי' קנט). וליתא אלא בין סעודת ערב וצוקר בין סעודת עראי אם אכל שיעור שצני אדם קובעין עליו מיקרי קביעות ואי לא לא וכמו שנתבאר בסמוך בשם רבוותא:

ז ומוה שפירש רבינו בפת הבאה בכיסנין הוא פירוש רבינו חננאל שכתב הר"ר יונה צפרק כ"ד מצרכין (מג). ד"ה שאין) והערוך (ערך כמן) כתב ג' מהלכות ברכות (ה"ט) שהיא עיסה שנילושה בדבש או בשמן או בחלב או שעירב בה מיני תבלין ואפאה. והיה נראה לומר דהיינו דוקא בשלש נתן מים אלא מעט אבל אם נתן בה מים הרבה אע"ג שנתן בה גם כן שאר משקין כיון דמיעוטא נינהו בטלים הם לגבי המים ויש לאותה עיסה דין פת גמור לכל דבר והכי דייק לישינה שכתב שנילושה בדבש וכו' דאם לא כן הוה ליה למימר עיסה שנתן לתוכה דבש וכו' אלא דממה שכתב או שעירב בה מיני תבלין איכא למידק איפכא דהא תערובת תבלין דבר מועט הוא ואפילו הכי מוציא מתורת לחם לענין המוציא ותדע דהא עיסה שנילושה במי פירות חנן (חלה פ"ג מ"ג) דחייבת בחלה ואפילו הכי אינו מצרך עליה המוציא דריישה

ז ומוה שפירש רבינו בפת הבאה בכיסנין הוא פירוש רבינו חננאל שכתב הר"ר יונה צפרק כ"ד מצרכין (מג). ד"ה שאין) והערוך (ערך כמן) כתב ג' מהלכות ברכות (ה"ט) שהיא עיסה שנילושה בדבש או בשמן או בחלב או שעירב בה מיני תבלין ואפאה. והיה נראה לומר דהיינו דוקא בשלש נתן מים אלא מעט אבל אם נתן בה מים הרבה אע"ג שנתן בה גם כן שאר משקין כיון דמיעוטא נינהו בטלים הם לגבי המים ויש לאותה עיסה דין פת גמור לכל דבר והכי דייק לישינה שכתב שנילושה בדבש וכו' דאם לא כן הוה ליה למימר עיסה שנתן לתוכה דבש וכו' אלא דממה שכתב או שעירב בה מיני תבלין איכא למידק איפכא דהא תערובת תבלין דבר מועט הוא ואפילו הכי מוציא מתורת לחם לענין המוציא ותדע דהא עיסה שנילושה במי פירות חנן (חלה פ"ג מ"ג) דחייבת בחלה ואפילו הכי אינו מצרך עליה המוציא דריישה

[ב] פת הבאה בכיסנין. כתב ב"י בשם הר"ף דכי אכיל ליה שלא בקביעות אינו מצרך לאחריה ולא כלום נראה משום דסבירא ליה שהיו כמו פחות משיעור שאין מצרכין ברכה אחרונה כמו שיתבאר בסיומן זה ועיין לקמן בסיומן ר"י דלא קיימא לן הכי: הגהות והערות

[ה] בכת"י פריי נוסף "שקורין מושקד"א. וכנראה זו הגהה ממאן דהו: [ו] ונראה שכן דעת הרשב"א שהביא הב"י סי' קעו (ד"ה ודעת הרשב"א):

לעקובי"ן שמוכרין בשוק אלא בתוך הסעודה לאפוקי נפשיה מפלוגמא דרבוותא ועוד דידוע דעכשיו מוסיפין אותן ומערבין בהם מים הרבה ואין הדגש עיקר וכן משמע מלשון הרב מהגהה (ס"ו) דדוקא בלעקו"ך שכמעט הדגש והתבלין הם עיקר הוא דמבצר עליו בורא מיני מזונות הא לאו הכי פת גמור הוא וכן כתב מהר"ם לוריא נחמלת איסור והיתר שלו (מכונות על שערי דורא סי' א אות ו) על שם הרב ר' ועליקמן בי"ג דהא דדונשני מותרין טו לפי שהתבלין צטלין בקמח היינו סתם דונשני דקמח עיקר והא ראייה דמבצרין עליהם המוציא ושלש ברכות אבל בקלוגי"א יש דונשני שקורין טורג"ר קוב"ן להתבלין עיקר שהרי כתב באגודה שאין מבצרין עליהן המוציא דאין ששים בקמח כנגד התבלין והיה צריך עיון לפי זה היאך אוכלין אותן כיון שהתבלין נידוכו נמדוכה של גויס עכ"ל. אלמא

ברכה אחת מעין שלש. ואם אכל ממנו שיעור שאחרים רגילים לקבוע עליו סעודה ז' אף על פי שהוא לא שבע ממנו מברך עליו המוציא ושלש ברכות. ואם מתחלה היה בדעתו לאכול ממנו מעט ובירך בורא מיני מזונות ואחר כך אכל שיעור שאחרים קובעין עליו סעודה יברך עליו שלש ברכות אף על פי שלא בירך המוציא תחלה. ואם אכל שיעור שאין אחרים קובעין עליו אף על פי שהוא קובע עליו אינו מברך המוציא ושלש ברכות דבטלה דעתו אצל כל אדם דבתר רובא אזלינן: ה לחמניות אותן שבלילתן עבה לחם גמור הוא ומברכין עליהם

כל שלא קבע עליה הילכך על כרחך לומר דלאו צמידי דמיקרי לחם תליא מילתא אלא לא קבעו חכמים לצורך המוציא ושלש ברכות אפילו בזכות אלא בלחם שדרך בני אדם לקבוע עליו דהיינו עיסה שנילושה במים לצד גלי שום תערובת אבל כל שיש בה שום תערובת ממי פירות או מתבלין כיון שאין דרך בני אדם לקבוע סעודתן עליו לא חייבוהו לצורך המוציא ושלש ברכות אלא אם כן אכל שיעור שדרך בני אדם לקבוע עליו והוא שיהיה טעם התערובת ניכר בעיסה דומיא דעירב צה מיני תבלין שטעמם ניכר בעיסה וזה נראה עיקר [א] ולישנא דנילושה דנקט הרמב"ם: ורש"י (מא: ד"ה פת הנאה כנסנין) פירש פת שנילושה עם תבלין הרבה ואגוזים ושקדים והערורין (סס) פירש עוד צהש רצונו האי שפת הנאה כניסנין הם כענין והיא פת בין מתוללת ובין שאינה מתוללת שעושים אותה כענין יבשים וכוספין אותם

צמח המשחה ושלש צמח המשחה ומנהג בני אדם שאוכלים ממנו קימעא וכשאל רב הונא הרבה אמר רב נחמן עדי כפנא זה רענ ולרעונו אבל לשבע ממנה ולא בחורת כיסנין וצריך לצורך אחריה וראיה לדברי הגאון וכל לחם יבש היה נקודים (יהושע ט ה) מרגומו וכל לחם זווהון יבש היה כיסנין עכ"ל: וצ"ע בין כיסין כיון דספיקא צמידי דרענן הוא נקטינן כדברי כולם להקל ובין כיסין שממלאים אותם דגש ושקדים כגון הנקראים רשקיליא"ש דיאלחש"ו ובין עיסה שעירב צה מי פירות או מיני תבלין בין הנקראים צישקוג"ש כולם דין פת הנאה כניסנין יש להם ואינו מבצר עליהם המוציא ושלש ברכות אלא אם כן קבע סעודתו עליו ח' או אכל שיעור שדרך בני אדם לקבוע עליו (ב): וכתב רמב"ם בסימן קנ"ח (ד"ה בסוף) שלמד הרשב"א (מג. ד"ה נא להן) מהירושלמי (שם פ"ו ה"ו) שאינו צריך ליטול שמי ידיו לפת הנאה כניסנין אלא די ידיו אחת ואני כתבתי שם דלדידן לא צני ליטול אפילו ידו אחת:

ד **ואם אב"ט ממנו שיעור וכו' עד דבתר רובא אזלינן.** כל זה בפסקי הרא"ש (דף ע"ג ע"א): וכו"ש ואם אב"ט היינו לומר שמתחלה היה בדעתו לאכול שיעור שאחרים רגילים לקבוע עליו סעודה וגם אכל כשיעור הזה אף על פי שהוא לא שבע ממנו מבצר עליו המוציא ושלש ברכות אבל אם מתחלה היה בדעתו וכו': כתב בשלטי הגבורים (ל. אות א) צהש גדול אחד וזה לשונו דהמוליותות הנאפות בתנור שהן מליאות צהר או דגים או גבינה או מיני ירקות מבצר עליהן המוציא וכן נראה צעני עיקר שהן עשוין פת וליפתן ולקביעות סעודה הן עשוין עכ"ל וכן כתב האגור (סי' רטח) צמוליותות שקורין פשטיד"א הנאפות בתנור מלאים צהר או דגים או גבינה מבצרין עליהם המוציא ושלש ברכות ומציאו צ"י בסוף סימן זה וכן פסק בשלחן ערוך (סי"ו) ופשוט הוא:

ה **לחמניות אותן שבצ"תן עבה וכו'.** פירוש לחמניות הם ריקקים דקים אם מתחלתן עיסה דהיינו כשנתנו המים בקמח היתה צלילתן עבה וגם סופן עיסה דנאפות בתנור אפילו לא קבע עליהן מבצר המוציא ושלש ברכות דלחם גמור הוא והוא שקורין אונליאו"ש דרכי משה

(ב) **אב"ט אין המנהג כדבריו שהרי בשבתות וימים טובים ונשואין מברכין המוציא על מיני לחם המתובלין הרבה וניכר בהם במראה ובטעם ע"כ נראה ט*** דס"ל דלא יצא מכלל לחם במה שעירב בו תבלין או שאר משקין מעט אלא אם כן עיקר העיסה נילוש באותן דברים ואפשר שגם דעת הרמב"ם כן דלא כפי שפירש בית יוסף ומכל מקום נראה לי שאותן מיני מתיקה שקורין לעקו"ך דינן כדיון פת הבאה בכיסנין שהרי יש בהן רבש ובשמים הרבה ועיקר העיסה נילוש בהן: דרישה

(עמוד ג') בב"י ד"ה ולענין הלכה כתב הב"י להקל. אפשר משום שהדין שברכת בורא מיני מזונות היא ברכה כוללת כמו ברכת שהכל ולכן יש לברך על כולם בורא מיני מזונות ובברכה אחרונה מקילים ומקצרים ומברכין מעין שלש ואף על פי שברכת מעין שלש אינה עומדת במקום ג' ברכות:

חדושי הגהות

קסח [א] חסרון הניכר יש כאן צמח דסיים ולישנא דנילושה דנקט הרמב"ם ולא צילר כוונתו ונחיתורו כסף משנה על הרמב"ם כתב כל דברים אלו אות האות עד וזה נראה עיקר ולא סיים צה הכי ונראה להגיה לצורך לומר ולישנא דנילושה דנקט הרמב"ם קשה או ולישנא דנילושה לאו דוקא:

הגהות והערות

[ז] **בכתב"י** ודפוס פייבי די שאקו וספרדי חיבת סעודה ליתא וכן לקמן: [ח] **קשה** דלעיל פסק דאם קבע על שיעור שאין דרך בני אדם לקבוע עליו בטלה דעתו ודלא כהראב"ד. וכתב בשו"ת גינת ורדים כלל א סימן כד דצ"ל אם אכל שיעור וכו'. והקשה במאמר מרדכי (אות טו) דכל שאכל שיעור שבני אדם קובעים עליו אפילו הוא לא קבע מברך המוציא וג' ברכות ואם כן למה כתב בית יוסף "אלא אם כן קבע סעודתו עליו", ותיירך דמרן ז"ל הכי קאמר אלא כן קבע סעודתו

עליו למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, להראב"ד אפילו קבע על כל שהוא, ולא ינך פוסקים דוקא אם אכל שיעור שדרך בני אדם לקבוע עליו עיי"ש: [ט] **פירוש** דובשנין של גרים. ועיין מפרשי שערי דורא שם ובית יוסף יורה דעה סימן קיג ד"ה כתב הר"ש בר צמח ודרכי משה שם אות ט: ט* כן הוא בדרכי משה הארוך שבדפוס. ובכת"י "א"כ נראה". ובדרכי משה הקצר הגירסא ע"כ דס"ל: